

Medlemmer om ikke at afbryde mig. Jeg tror, at naar De have hørt til Ende, hvad jeg har at sige, ville De forstaa, at jeg ikke kan ønske nogenstomhelst Afbrydelse. Jeg skal bestrebe mig for efter Tone at tale i en saadan Tone, at jeg ikke ægger dertil. Naar jeg var Medlem af dette Thing og havde en meget stærk Stemme, kunde det være fristende at optage Afbrydelse, og jeg vil heller ikke sige, at en Minister skal være ubeløstet fra at optage saadanne, naar han efter Sagens Bestaafenhed dertil føler Kald og Leilighed. Men denne Sag er mig for alvorlig, til at jeg for mit Bedkommende kan som Minister ønske at forhandle Sagen ved at optage Afbrydelse, og dog er det næsten uundgaeligt, naar man bliver mødt med Afbrydelse, af og til at tage Hensyn til dem. Altsaa, Deres Mening ufortalt, vi paaftaa, at Stridens Gjenstand er dette: om Folkethingets Flertal skal kunne indsette Ministerier, om — thi Mange forskjellige Udtryk ere jo brugte, om Magtens Tvingepunkt efter Grundloven ligger hos Folkethingets Flertal, om det, som et æret Medlem sagde, for at bruge et mere folkeligt Udtryk, skal være Folkethinget, der kommanderer, om Kommandoordet skal udgaa fra Folkethinget, saaledes at hver den skal lytve, der hører Kommandoen. Jeg har ganske vist hørt Indsigelse fra forskjellige Medlemmer imod denne Betegnelse af Stridens Kjerne; men alt, hvad jeg kan indrømme, mine Herrer, er, at der fra ærede Medlemmer, der Alle høre til de 53, tales i en noget forskjellig Toneart, det skal jeg villig indrømme. Det ligger, mine Herrer, naturligvis for en Del i Temperamentets Forskjellighed; men jeg tror ikke at feile, naar jeg siger, at paa mig har det gjort det Indtryk, at Forskjellen tilbøds ogsaa ligger i noget Andet. Jeg kunde betegne det som en Forskjel mellem de Eldre og de Yngre. Jeg har fundet hos flere yngre Medlemmer en langt stærkere Fremstormen; jeg har fundet hos flere af de ældre Medlemmer, som have gennemlevet tidligere Kampe, at de i deres Udtalelser mere have bevaret Grindringen om disse Kampe og derfor have søgt at mildne det Indtryk, som er fremkommet ved de Andres Fremstormen. Men, mine Herrer, trods denne noget forskjellige Tone er dog Resultatet blevet det samme Resultat, den fælles Forbring, er Forbringingen paa det, der kaldes — lad mig nu bruge det Udtryk, som jeg tror benyttes af de Mænd, der dog vel snarest maa anses som Lederne — folkelig Selvstyrelse. Jeg er ikke i Stand til, naar jeg skal oversætte dette Udtryk i et virkelig bestemt, bindende, klart betegnende Udtryk, at oversætte det anderledes, end at det er Forbringingen paa, at Kongen skal forandre Ministeriet efter Folkethingets flertallets Frem- og Tilbagevingninger. Det gaar saa med den Slags Paastande og Udtryk som „folkelig Selvstyrelse“, at de søge at foregribe en Udvikling. Sproget har endnu

ikke dannet sig ret, ikke i vort Liv fæstnet sig saaledes, at det ene Ord er fundet, hvorom Alle erkjende, at det er det betegnende. Man nødes altsaa til at tage Begrebet til Hjælp og at tage Historien til Hjælp. Men enten man tager den Begrebsudvikling, som de Herrer forsøge — jeg kan ikke bruge andet Udtryk, thi de give den ikke — eller man tager Historien, maa Forbringingen paa denne folkelige Selvstyrelse opfattes saaledes, som jeg nys har sagt, saaledes altsaa, at Ministeriet maa veyle efter Frem- og Tilbagevingningerne i Folkethingets Flertal. Lad mig holde mig først til den forsøgte Begrebsudvikling. Denne gaar tilbage til Mennekerrettighederne. Jeg tilstaa, at jeg havde troet, at man i denne Sammenhæng ikke mere vilde tale om Mennekerrettigheder efter den Maade, hoorpaa et æret Medlem fra Kjøbenhavn (Wille) havde spurgt, om man virkelig for Alvor troede, at det var en Mennekerret at ind- og afsætte Ministerie. Jeg troede, at det dog maatte være indlysende selv for den mest overfladiske Betragtning, at der gives mange andre Menneker i Landet end Valgerne. Jeg troede dog, at Ingen kunde glemme, at alle Kvinder ere Menneker. Jeg sagde udtrykkelig, at jeg troede, at Ingen vilde i denne Sammenhæng tale om Mennekerrettigheder, thi det er mig ubegribeligt, at det ærede Medlem, der pleier at sidde tæt herved (S. A. Hansen), kunde sige i denne Sammenhæng til det ærede Medlem fra Kjøbenhavn: Man skal ikke lade haant om Mennekerrettigheder. Nei, tilovise! Men netop fordi man skal agte Mennekerrettighederne, derfor skal man ikke give et forvanskende Begreb af Mennekerrettigheder. Mennekerrettighederne ere Udgangspunktet for al individuel Frihed, al individuel Ret; men den, der herpaa alene vil danne et politisk Program om, at Ministeriernes Dannelse skal rette sig efter Folkethingets Flertal, den har ikke Anelse om, hvad en Slutning, hvad en Udvikling, hvad en Bevisførelse er. Der kan overhovedet ikke paa det blotte Begreb om „Mennekerrettighederne“ bygges nogenstomhelst Statsform; man kommer aldrig fra det enkelte Individets Ret til et Grundlag for en Statsbygning; selv i de absoluteste Demokratier forslaar det ikke — end ikke da kan man bygge Statsformen, Samfundsmagtens Dannelse, paa det enkelte Mennekes Ret. Wille De vide, hvorfor det vilde føre? Det fører derhen, at Enhver maatte have Ret til at sige Nei til en hvilkenstomhelst Lovforandring, det fører til den Enkeltes liberum voto (En Stemme: Hvad er det?) Jeg antager, at Enhver veed, hvad det vil sige — det fører til det, man mærkvaerdig nok har kendt, rigtignok ikke for enhver Mand i Landet, men for enhver Adelsmand, at han ved sit Nei kunde standse enhver Sag. Vi vide ogsaa Alle, at det har ført til, at der intet Polen eksisterer. Saavidt den forsøgte Begrebsudvikling — jeg kommer nu til den historiske Udvikling,